Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
DEANA SPIELMANNA
od 1. kolovoza 2025.[1]

Predmet C-481/24

E. sp.j.
protiv
C. sp. z o.o.

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2011/7/EU – Borba protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama – Područje primjene – Članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 3. točka (a) – Članak 6. stavci 1. i 2. – Nacionalno pravilo kojim se predviđa prijeboj potraživanja s retroaktivnim učinkom”

Uvod

1. Zahtjevom za prethodnu odluku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska) traži tumačenje članka 3. stavka 1. i članka 3. stavka 3. točke (a) te članka 6. stavaka 1. i 2. Direktive 2011/7/EU o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama[2].

2. Konkretnije, sud koji je uputio zahtjev traži od Suda da u svojoj budućoj presudi odluči o tome je li retroaktivni učinak koji se poljskim zakonodavstvom dodjeljuje prijeboju potraživanja u skladu s Direktivom 2011/7. To pitanje omogućuje Sudu da pruži pojašnjenja od nezanemarive važnosti o području primjene te direktive i osobito je osjetljivo zbog toga što je prijeboj s retroaktivnim učinkom duboko ukorijenjen u pravne tradicije više država članica Unije.

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. (SL 2011., L 48, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 200.). Tom je direktivom, s učinkom od 16. ožujka 2013., stavljena izvan snage i zamijenjena Direktiva 2000/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2000. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama (SL 2000., L 200, str. 35.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 3., str. 3.).

Pravni okvir

Pravo Unije

3. U skladu s člankom 1. Direktive 2011/7, naslovljenim „Predmet i područje primjene”:

„1. Cilj je ove Direktive suzbijanje zakašnjelih plaćanja u poslovnim transakcijama, da bi se osiguralo uredno funkcioniranje unutarnjeg tržišta i time potaknula konkurentnost poduzeća […].

2. Ova se Direktiva primjenjuje na sva plaćanja koja se izvršavaju kao naknada za poslovnu transakciju.

[…]”

4. Člankom 3. Direktive 2011/7 predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da u poslovnim transakcijama između poduzeća vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje bez potrebe izdavanja požurnice, ako su zadovoljeni sljedeći uvjeti:

(a) vjerovnik je ispunio svoje ugovorne i pravne obveze; i

(b) vjerovnik nije primio dospjeli iznos na vrijeme, osim ako dužnik nije odgovoran za kašnjenje.

[…]

3. Ako su uvjeti navedeni u stavku 1. zadovoljeni, države članice osiguravaju sljedeće:

(a) da vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje od dana nakon datuma plaćanja, odnosno, završetka razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru;

[…]”

5. U skladu s člankom 6. te direktive:

„1. Države članice osiguravaju da u slučajevima kad se zaračuna kamata na zakašnjelo plaćanje u poslovnim transakcijama u skladu s člankom 3. […] vjerovnik ima pravo dobiti od dužnika fiksni iznos od najmanje 40 eura.

2. Države članice osiguravaju da fiksni iznos iz stavka 1. bude potraživan bez potrebe slanja požurnice, kao naknada za vjerovnikove vlastite troškove naplate.

[…]”

Poljsko pravo

Građanski zakonik

6. Člankom 498. ustawe – Kodeks cywilny (Zakon o Građanskom zakoniku) od 23. travnja 1964. (Dz. U. iz 2023., poz. 1610., kako je izmijenjen) (u daljnjem tekstu: Građanski zakonik) određuje se:

„Stavak 1. Kad su dvije osobe jedna drugoj istovremeno dužnici i vjerovnici, svaka od njih može prebiti svoju tražbinu s tražbinom druge strane ako je predmet obje tražbine novac ili stvari iste kakvoće određene samo na temelju njihove vrste, a obje su tražbine dospjele i mogu se potraživati pred sudom ili drugim državnim tijelom.

Stavak 2. Kao rezultat prijeboja oba se potraživanja međusobno otpisuju do iznosa manjeg potraživanja."

7. U skladu s člankom 499. Građanskog zakonika:

„Prijeboj se izvršava izjavom podnesenom drugoj strani. Izjava ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je prijeboj postao moguć."

Zakon o prekomjernim kašnjenjima

8. Ustawom o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Zakon o sprečavanju prekomjernih kašnjenja u poslovnim transakcijama) od 8. ožujka 2013. (Dz. U. iz 2023., poz. 1790.) (u daljnjem tekstu: Zakon o prekomjernim kašnjenjima) poljska su tijela prenijela Direktivu 2011/7 u nacionalni pravni poredak.

9. Člankom 7. Zakona o prekomjernim kašnjenjima predviđa se:

„1. U poslovnim transakcijama, uz iznimku transakcija u okviru kojih je dužnik javno tijelo, vjerovnik ima pravo, bez slanja opomene, na zakonske kamate na zakašnjelo plaćanje u poslovnim transakcijama, osim ako stranke nisu ugovorile veće kamate, za razdoblje od dana od kojeg je novčana tražbina dospjela do dana plaćanja, ako su ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti:

1. vjerovnik je ispunio svoju činidbu;

2. vjerovnik nije primio plaćanje u roku utvrđenom u ugovoru.

[…]"

10. U skladu s člankom 10. Zakona o prekomjernim kašnjenjima:

„1. Počevši od dana od kojeg ima pravo na kamate iz članka 7. stavka 1. […] vjerovnik ima pravo dobiti od dužnika, bez slanja opomene, naknadu za troškove naplate koja čini protuvrijednost iznosa:

1. od 40 eura – kada novčana tražbina nije viša od 5000 poljskih zlota [(PLN) (oko 1190 eura)];

2. od 70 eura – kada je novčana tražbina viša od 5000 poljskih zlota [PLN (oko 1190 eura)], ali niža od 50 000 poljskih zlota [PLN (oko 11 890 eura)];

[…]”

Glavni postupak, prethodno pitanje i postupak pred Sudom

11. Društvo E. (u daljnjem tekstu: tužitelj) ima pravo na deset naknada od društva C. (u daljnjem tekstu: tuženik) utvrđenih računima za usluge prijevoza kojima se predviđa razdoblje plaćanja s dospijećem između veljače i rujna 2022.

12. Budući da tuženik nije podmirio svoje dugove u za to određenim rokovima, tužitelj je podnio tužbu za plaćanje Sądu Rejonowom dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi), odnosno sudu koji je uputio zahtjev.

13. Tužitelj je zahtijevao plaćanje, s jedne strane, iznosa od 26 715,60 PLN (oko 5676,56 eura) [3] na ime iznosa naknade uvećanog, na temelju članka 7. Zakona o prekomjernim kašnjenjima, za kamate obračunane na svaku neplaćenu naknadu po stopi predviđenoj člankom 4. stavkom 3. točkom (b) tog zakona i, s druge strane, iznosa od 1997,29 PLN (oko 424,39 eura) na ime iznosa naknade za troškove naplate, u skladu s člankom 10. tog zakona, zbog zakašnjelog plaćanja svake od naknada.

14. Tuženik je zahtijevao da se tužba odbije. Tužitelju je isplatio iznos od 1697,40 poljskih zlota (oko 360,67 eura) i aktom od 2. rujna 2022. podnio je izjavu o prijeboju u smislu članaka 498. i 499. Građanskog zakonika za iznos od 25 018,20 poljskih zlota (oko 5 315,90 eura). Budući da je tako platio ukupan iznos od 26 715,60 poljskih zlota, svoj je dug smatrao otpisanim.

15. Izjava o prijeboju koju je podnio tuženik temeljila se na potraživanju plaćanja naknade štete koje je imao u odnosu na tužitelja zbog uništenja robe tijekom prijevoza koji je obavio taj tužitelj, ali na koje se ne odnosi tužba za plaćanje. Kad je riječ o tom potraživanju plaćanja naknade štete, tuženik je tvrdio da je razdoblje plaćanja koje je utvrdio u pismu opomene od 15. veljače 2022. isteklo 7. ožujka 2022.

16. Prema tuženikovu mišljenju, iz toga slijedi da, čak i ako se izjava o prijeboju odnosila samo na iznose glavnice koje duguje svako od društava o kojima je riječ, tužitelj je na temelju retroaktivnog učinka te izjave, kako je predviđen člankom 499. Građanskog zakonika, izgubio pravo na potraživanje kamata i naknada koje su nastale nakon 7. ožujka 2022. U glavnom postupku riječ je o kamatama i naknadama nastalima kao rezultat zakašnjelog plaćanja devet od deset zahtjeva za plaćanje naknade navedenih u tužbi.

17. Tužitelj nije dovodio u pitanje svoju odgovornost za štetu na koju se poziva tuženik. Međutim, osporavao je samu učinkovitost te izjave o prijeboju i iznos te štete.

[3] Po deviznom tečaju na dan 2. rujna 2022.

18. Budući da ima dvojbe u pogledu utjecaja retroaktivnog učinka prijeboja na pravo na zatezne kamate i pravo na naknadu za troškove naplate koja proizlaze iz Zakona o prekomjernim kašnjenjima kojim se prenosi Direktiva 2011/7, Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 3. točku (a) te članak 6. stavke 1. i 2. Direktive [2011/7] tumačiti na način da im se protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da vjerovnik nema pravo na zakonske kamate na zakašnjelo plaćanje i naknadu za troškove naplate kada je dužnik nakon razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru podmirio vjerovnikovu tražbinu prijebojem koji na temelju zakona ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je prijeboj postao moguć?”

19. Pisana očitovanja Sudu podnijeli su tuženik, poljska, belgijska, njemačka i nizozemska vlada te Europska komisija. Poljska, njemačka, i nizozemska vlada te Komisija saslušane su na raspravi održanoj 14. svibnja 2025.

Analiza

20. Sud koji je uputio zahtjev prethodnim pitanjem u biti pita Sud treba li članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 3. točku (a) te članak 6. stavke 1. i 2. Direktive 2011/7 tumačiti na način da im se protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da vjerovnik nema pravo na zakonske kamate na zakašnjelo plaćanje i naknadu za troškove naplate kada je dužnik podmirio vjerovnikovu tražbinu izjavom o prijeboju podnesenom nakon isteka razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru, koji ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je taj prijeboj postao moguć.

21. Kako bih odgovorio na takvo pitanje, čini mi se da je najprije potrebno iznijeti nekoliko kratkih uvodnih napomena u pogledu prijeboja potraživanja prije nego što ispitam je li nacionalni propis o kojem je riječ usklađen s Direktivom 2011/7.

Uvodne napomene

22. Prijeboj se definira kao način otpisa dviju različitih obveza, do iznosa manjeg potraživanja, između dviju osoba koje su jedna drugoj istodobno vjerovnici i dužnici te se temelji na rimskom pravu [4]. Ima dvostruku funkciju. S jedne strane, omogućuje da se brže i jednostavnije uspostavi ravnoteža u poslovnom odnosu, pri čemu se izbjegava dvostruko plaćanje u suprotnom smjeru. S druge strane, ima ulogu jamstva jer se, ako jedna od stranaka plati a da nije pričekala da druga stranka izvrši plaćanje, izlaže riziku od nesolventnosti potonje stranke i natjecanju s ostalim vjerovnicima nesolventne stranke.

23. Prijeboj može biti zakonski, sporazumni ili sudski.

24. Mehanizam svojstven zakonskom prijeboju podrazumijeva otpis međusobnih potraživanja do iznosa manjeg potraživanja na dan njihova supostojanja, kada su ispunjeni određeni uvjeti. Riječ je o uvjetima uzajamnosti, zamjenjivosti, nedvojbenosti, likvidnosti i dospjelosti potraživanjâ.

[4] U skladu s Justinijanovim zakonikom: „Compensationes ex omnibus actionibus ipso iure fieri sancimus nulla differentia in rem vel personalibus actionibus inter se observanda” („Želimo da je prijeboj po sili zakona posljedica svih potraživanja a da se pritom ne pravi razlika između obveznopravnih i stvarnopravnih potraživanja” (slobodan prijevod)). Vidjeti Iust C. 4,31,14, Iohanni, a. 531. O podrijetlu prijeboja vidjeti osobito De Kotzebue, R., Compensation et procédure; essai de critique et de science juridique pure, Sirey, Pariz, 1945.

25. U pravima država članica općenito se predviđa da se međusobna potraživanja otpisuju automatski, po sili zakona, ili nakon jednostrane izjave kojom se prijeboju dodjeljuje retroaktivni učinak [5], kao što je izjava o kojoj je riječ u ovom slučaju.

26. Primjerice, prva mogućnost utvrđena je u belgijskom [6], španjolskom [7] i luksemburškom [8] pravu u kojima se prijeboj propisuje po sili zakona, čak i bez znanja stranaka.

27. U nacionalnim pravnim sustavima prisutna je i druga mogućnost. Osim poljskog prava, na koje se u odnosi moja analiza u ovom slučaju, mogu se navesti drugi primjeri. U njemačkom pravu predviđa se prijeboj izjavom koji, neovisno o trenutku davanja izjave, ima retroaktivni učinak od dana na koji glavno potraživanje i protupotraživanje prvi put supostoje [9]. U francuskom pravu određuje se da se prijeboj izvršava na dan kada su za to ispunjeni uvjeti, pod uvjetom da se na njega može pozvati [10]. U nizozemskom pravu utvrđen je prijeboj izjavom koji ima retroaktivni učinak u trenutku kad je nastalo pravo na prijeboj [11].

O prethodnom pitanju

28. Nakon što sam iznio određene bitne elemente u pogledu Direktive 2011/7, u razmatranjima koja slijede najprije ću razmotriti je li nacionalni propisi kojim se predviđa prijeboj s retroaktivnim učinkom obuhvaćen područjem primjene te direktive. Zatim ću ispitati usklađenost takvog nacionalnog propisa s ciljevima i korisnim učinkom navedene direktive.

29. Najprije valja podsjetiti na to da je cilj Direktive 2011/7, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1., suzbijanje zakašnjelih plaćanja u poslovnim transakcijama, da bi se osiguralo uredno funkcioniranje unutarnjeg tržišta i time potaknula konkurentnost poduzeća, posebno malih i srednjih [12].

30. Kao što to proizlazi iz preambule te direktive, s jedne strane, zakašnjelo plaćanje predstavlja povredu ugovora koja je zbog niskih kamatnih stopa zaračunatih na zakašnjela plaćanja, odnosno njihova izostanka, postala financijski privlačna dužnicima [13]. S druge strane, zakašnjela plaćanja

[5] Vidjeti Zimmermann, R., *Comparative Foundations of a European Law of Set-Off and Prescription*, Cambridge University Press, Cambridge, 2002., str. 32. do 43.

[6] Vidjeti članak 5.255. prvi stavak belgijskog codea civil (Građanski zakonik): „Zakonski prijeboj izvršava se po sili zakona, čak i bez znanja dužnikâ". O zakonskom prijeboju u belgijskom pravu vidjeti Van Ommeslaghe, P., *De Page, Traité de Droit Civil Belge – Tome II – Les obligations*, sv. 3., Bruylant, Bruxelles, 2013., str. 2235. do 2271.

[7] U skladu s člankom 1202. španjolskog Código Civil (Građanski zakonik): „El efecto de la compensación es extinguir una y otra deuda en la cantidad concurrente, aunque no tengan conocimiento de ella los acreedores y deudores" („Kao rezultat prijeboja oba se duga otpisuju do iznosa manjeg potraživanja, čak i bez znanja vjerovnikâ i dužnikâ" (slobodan prijevod)).

[8] Članak 1290. luksemburškog codea civil (Građanski zakonik) glasi kako slijedi: „Prijeboj se izvršava automatski po sili zakona, čak i bez znanja dužnikâ; dugovi se uzajamno otpisuju u trenutku kada istodobno postoje do visine njihovih iznosa".

[9] Vidjeti članke 388. i 389. njemačkog Burgeliches Gesetzbucha (Građanski zakonik).

[10] Vidjeti članak 1347. francuskog codea civil (Građanski zakonik). O zakonskom prijeboju u francuskom pravu vidjeti Flour, J. i dr., *Droit civil. Les obligations. Le rapport d'obligation*, Dalloz, Paris, 2024. (11 izd.), str. 301. do 314.

[11] Vidjeti članak 6:127. stavak 1. i članak 6:129. stavak 1. nizozemskog Burgerlijk Wetboeka (Građanski zakonik).

[12] Zakašnjelo plaćanje prvi je put uređeno Direktivom 2000/35. Direktiva 2011/7, čije se tumačenje traži u ovom slučaju, u skladu sa svojom uvodnom izjavom 1. predstavlja samo preinaku potonje direktive. Budući da ta preinaka nije dovela do značajnih izmjena odredbi o kojima je riječ, tumačenje odgovarajućih odredbi Direktive 2000/35 koje je utvrdio Sud i dalje je relevantno u okviru primjene Direktive 2011/7.

[13] Vidjeti uvodnu izjavu 12. Direktive 2011/7.

negativno utječu na likvidnost i otežavaju financijsko upravljanje poduzeća, utječu na njihovu konkurentnost i profitabilnost u slučaju kad vjerovnik treba pribaviti vanjsko financiranje zbog tih plaćanja [14].

31. Stoga je Sud smatrao da se navedenom direktivom ponajprije nastoji odvraćati od kašnjenja u plaćanju i zaštititi vjerovnike od takvih kašnjenja [15].

32. U člancima 3. i 6. Direktive 2011/7 taj se dvostruki cilj odražava u tome što se propisuje da vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje i potraživati naknadu za troškove nastale zbog naplate svojeg potraživanja.

33. U skladu s člankom 3. stavkom 1. i člankom 3. stavkom 3. točkom (a) te direktive, vjerovnik ima pravo na kamatu na zakašnjelo plaćanje od dana nakon datuma plaćanja, odnosno, završetka razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru, bez potrebe izdavanja požurnice, kada je vjerovnik ispunio svoje ugovorne i pravne obveze te nije primio dospjeli iznos na vrijeme, osim ako dužnik nije odgovoran za kašnjenje.

34. Člankom 6. stavkom 1. navedene direktive određuje se da, kad se zaračuna kamata u skladu s tom direktivom, vjerovnik ima pravo dobiti od dužnika fiksni iznos od najmanje 40 eura. Stavkom 2. tog članka predviđa se da se taj fiksni iznos potražuje bez potrebe slanja požurnice, kao naknada za vjerovnikove vlastite troškove.

35. Vjerovnikovo pravo na dobivanje kamata i naknade temelji se na pojmu „zakašnjelo plaćanje”. Taj se pojam definira u članku 2. točki 4. Direktive 2011/7 kao plaćanje koje nije izvršeno unutar ugovornog i zakonskog razdoblja plaćanja, ako je vjerovnik ispunio svoje ugovorne i pravne obveze te ako nije primio dospjeli iznos na vrijeme, osim ako dužnik nije odgovoran za kašnjenje.

36. Iako se tom direktivom uređuje pravo na zatezne kamate i pravo na troškove naplate i iako ta prava ovise o postojanju glavnog potraživanja, iz kontekstualne i teleološke analize ipak proizlazi da se njome ne utvrđuje pravni sustav koji se odnosi na glavno potraživanje i stoga se ona ne odnosi na prijeboj potraživanja.

37. U kontekstualnom smislu, kad je riječ o pojmu „dospjeli iznos”, valja istaknuti da se u članku 2. točki 8. Direktive 2011/7 samo predviđa da taj pojam znači glavni iznos koji je trebao biti plaćen unutar ugovornog i zakonskog razdoblja plaćanja i da taj iznos treba uključivati primjenjive poreze, davanja, pristojbe ili naknade [16].

38. U teleološkom smislu, valja napomenuti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, Direktiva 2011/7 ne provodi potpuno usklađivanje svih pravila koja se odnose na zakašnjela plaćanja u poslovnim transakcijama. Ta direktiva sadržava samo neka pravila u tom području, među kojima su i ona koja se odnose na kamate na zakašnjelo plaćanje i naknadu za troškove naplate [17].

[14] Vidjeti uvodnu izjavu 3. Direktive 2011/7.

[15] Vidjeti presudu od 1. prosinca 2022., X (Isporuke medicinskih proizvoda) (C-419/21, EU:C:2022:948, t. 26.).

[16] Konkretnije, ta odredba glasi kako slijedi: „*glavni iznos* koji je trebao biti plaćen unutar ugovornog ili zakonskog razdoblja plaćanja, uključujući primjenjive poreze, davanja, pristojbe i naknade navedene u računu ili odgovarajućem zahtjevu za plaćanje” (moje isticanje).

[17] Vidjeti osobito presudu od 20. listopada 2022., A (Nenaplaćivanje kamata na zakašnjelo plaćanje) (C-406/21, EU:C:2022:816, t. 52. i 53.).

39. Drugim riječima, Direktivom 2011/7 samo se propisuju *vrlo posebna* pravila koja je potrebno uključiti u nacionalna građanska i trgovačka prava. Time što je najprije donio Direktivu 2000/35, a zatim Direktivu 2011/7, zakonodavac Unije nije imao namjeru uspostaviti opći pravni okvir za obveze i ugovore [18]. Naime, uzimajući u obzir raznolikost pristupa država članica u tim područjima, takva namjera zakonodavca trebala je u potpunosti jasno proizlaziti iz teksta odredbi te direktive, njezinih ciljeva ili pripremnih akata. To očito nije slučaj.

40. Iz toga slijedi da cilj Direktive 2011/7 uopće nije propisati pravila koja se odnose na uvjete nastanka, dospijeća i otpisa potraživanja.

41. Budući da je mehanizam prijeboja obuhvaćen otpisom potraživanja, nacionalna odredba kojom se predviđa prijeboj s retroaktivnim učinkom, kao što je članak 499. poljskog Građanskog zakonika, stoga nije obuhvaćena područjem primjene te direktive.

42. S obzirom na to, nužno je netočna tvrdnja navedena u očitovanjima njemačke vlade prema kojoj je uređenje retroaktivnog prijeboja obuhvaćeno postupovnom autonomijom država članica. Naime, takva je autonomija relevantna samo kad je nacionalni propis o kojem je riječ obuhvaćen područjem primjene prava Unije, što ovdje nije slučaj [19]. Stoga u ovom slučaju nije opravdana pravna analiza čiji je cilj provjeriti usklađenost nacionalne odredbe o kojoj je riječ s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti.

43. Prema mojem mišljenju, tu tvrdnju potkrepljuje presuda koju je Sud donio u predmetu Nemec [20]. U tom predmetu Sudu je, među ostalim, postavljeno pitanje protivi li se Direktivi 2000/35 nacionalni propis kojim se predviđa da dospjele i neplaćene zatezne kamate prestaju teći kada njihov iznos dosegne iznos glavnice (*ne ultra alterum tantum*). U svojem odgovoru Sud je mogao smatrati, kao i nezavisni odvjetnik, da se taj propis odnosi na *minimalnu* visinu tih kamata, tako da države članice zadržavaju mogućnost određivanja najviše granice prikupljenih kamata [21]. Suprotno tomu, Sud je naveo da se Direktivom 2000/35 ne propisuju pravila koja se odnose na razdoblje kada teku zatezne kamate ili na najveći mogući iznos tih kamata [22], a zatim je ispitao jesu li se nacionalnim propisom o kojem je riječ mogli povrijediti ciljevi te direktive ili je li se njime moglo onemogućiti postizanje njezina korisnog učinka.

44. Prema mojem mišljenju, to ispitivanje uostalom odgovara ispitivanju koje Sud u ovom slučaju treba provesti u svojoj budućoj presudi.

45. Naime, iako su države članice slobodne donijeti odredbu kojom se utvrđuje prijeboj s retroaktivnim učinkom, to ipak ne znači da se tom odredbom mogu povrijediti ciljevi kojima Direktiva 2011/7 teži ili onemogućiti postizanje njezina korisnog učinka [23].

[18] U tom su pogledu iznesene dvojbe u pogledu točnosti izbora članka 114. UFEU-a kao pravne osnove tih dviju direktiva; vidjeti Editorial Comments, *„Union competences in the field of contract law: Some questions – no answers"*, *Common Market Law Review*, sv. 48., br. 3, 2011., str. 655. do 657.

[19] Iz toga logično proizlazi da u ovom slučaju nije relevantno pitanje o kojem se diskutiralo na raspravi, a koje se odnosi na materijalnu ili postupovnu prirodu članka 499. poljskog Građanskog zakonika.

[20] Presuda od 15. prosinca 2016., Nemec (C-256/15, u daljnjem tekstu: presuda Nemec, EU:C:2016:954)

[21] Vidjeti mišljenje nezavisnog odvjetnika M. Bobeka u predmetu Nemec (C-256/15, EU:C:2016:619, t. 56. do 71.).

[22] Presuda Nemec (t. 48.)

[23] Presuda Nemec (t. 49. i navedena praksa)

46. Kad je riječ o ciljevima izbjegavanja negativnih učinaka na likvidnost vjerovnika i odvraćanja od kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama, čini se da sud koji je uputio zahtjev smatra da retroaktivni prijeboj nije u skladu s Direktivom 2011/7 jer se tom direktivom nalaže da se vjerovniku priznaju pravo na zatezne kamate i pravo na troškove naplate kad je isplata njegova potraživanja izvršena nakon isteka razdoblja predviđenog ugovorom.

47. Točno je da je posljedica retroaktivnog učinka prijeboja da vjerovnik, u odnosu na kojeg je nakon isteka razdoblja predviđenog ugovorom podnesena izjava o prijeboju čiji je učinak retroaktivan od dana na koji je prijeboj postao moguć, nema pravo ni na te kamate ni na naknadu za razdoblje od tog dana do dana podnošenja izjave o prijeboju.

48. Međutim, rasuđivanje suda koji je uputio zahtjev polazi od netočne pretpostavke prema kojoj je isplata potraživanja izvršena u trenutku podnošenja izjave o prijeboju. Suprotno tomu, nacionalnom odredbom o kojoj je riječ utvrđuje se da do otpisa potraživanja dolazi ranije, u trenutku kada je prijeboj postao moguć. Budući da je uređivanje takvog otpisa u nadležnosti nacionalnog zakonodavca, potrebno je utvrditi potonji trenutak.

49. Stoga posljedice koje su svojstvene retroaktivnom učinku prijeboja nisu protivne cilju Direktive 2011/7 da se odvrati od kašnjenja samo zato što se potraživanje otpisuje kad prijeboj postane moguć. Stoga se više ne duguje nikakvo plaćanje [24] i zatezne se kamate ne obračunavaju. Usto, od trenutka u kojem prijeboj postaje moguć, nadoknađen iznos utječe na vjerovnikovu likvidnost, tako da naknadno ne bi moglo doći ni do kakvog zakašnjelog plaćanja koje bi imalo negativne posljedice na takvu likvidnost.

50. Valja dodati da bi se ti ciljevi povrijedili da se vjerovniku ne duguju eventualne zatezne kamate i troškovi naplate nastali između dana isteka razdoblja plaćanja i dana kada je prijeboj postao moguć. Međutim, ne može se tvrditi da je to slučaj u ovom predmetu a da se ne iskrivi mehanizam koji je svojstven retroaktivnom prijeboju.

51. U tim okolnostima smatram da se nacionalnim propisom kojim se propisuje prijeboj s retroaktivnim učinkom ne mogu povrijediti ciljevi Direktive 2011/7 niti joj se može oduzeti njezin koristan učinak.

52. Komisija u svojim pisanim očitovanjima ipak tvrdi da je tumačenje prema kojem, u okolnostima kao što su one u ovom slučaju, vjerovnik ne bi imao pravo na nadoknadu nastalih troškova naplate protivno ciljevima Direktive 2011/7 [25]. Svoj argument temelji na presudama Česká pojišťovna [26] i BFF Finance Iberia [27].

53. U predmetu u kojem je donesena prva od tih presuda od Suda se tražilo da odluči treba li članak 6. Direktive 2011/7 tumačiti na način da vjerovniku koji zahtijeva naknadu troškova povezanih sa slanjem požurnica dužniku zbog njegova kašnjenja u plaćanju priznaje pravo da s te

[24] Valja napomenuti da vjerovnik koji je podnio izjavu o prijeboju nema ni pravo na zatezne kamate na iznos koji je predmet prijeboja za razdoblje od dana na koji je taj prijeboj postao moguć do dana podnošenja te izjave. Stoga nije važno što je prvo potraživanje, koje proizlazi iz komercijalne transakcije, moglo dovesti do većih kamata od onih koje se tuženiku duguju na temelju potraživanja naknade štete.

[25] Točno je, kao što to Komisija tvrdi u svojim pisanim očitovanjima, da vjerovnik, kada ne primi plaćanje na vrijeme, može poduzeti konkretne mjere za naplatu potraživanja, a da pritom ne zna da će uslijediti prijeboj, te tako snositi određene troškove koje uopće ne bi mogao naplatiti kad bi se smatralo da je retroaktivni učinak prijeboja predviđen člankom 499. poljskog Građanskog zakonika usklađen s Direktivom 2011/7. Međutim, uvjeren sam da bi se u tom slučaju primjenjivala latinska izreka *ignorantia legis non excusat*.

[26] Presuda od 13. rujna 2018. (C-287/17, u daljnjem tekstu: presuda Česká pojišťovna, EU:C:2018:707)

[27] Presuda od 20. listopada 2022. (C-585/20, u daljnjem tekstu: presuda BFF Finance Iberia, EU:C:2022:806)

osnove, osim minimalnog fiksnog iznosa, predviđenog stavkom 1. tog članka, dobije razumnu naknadu u smislu stavka 3. navedenog članka. U predmetu u kojem je donesena druga presuda Sud se pitalo treba li isti članak tumačiti na način da se minimalni fiksni iznos na ime naknade vjerovniku za troškove naplate koji su nastali zbog dužnikova zakašnjelog plaćanja duguje za svaku poslovnu transakciju koja nije plaćena po dospijeću.

54. U oba slučaja Sud je obrazložio svoj potvrdan odgovor utvrđenjem prema kojem Direktiva 2011/7 ima za cilj ne samo odvraćanje od kašnjenja u plaćanju, sprečavajući da ona postanu financijski privlačna dužnicima zbog niskih kamatnih stopa zaračunatih u takvoj situaciji, odnosno njihova izostanka, nego i učinkovitu zaštitu vjerovnika od takvih kašnjenja, time što mu se osigurava *što potpunija naknada* troškova naplate koji su mu nastali [28].

55. Za razliku od Komisije, smatram da se to rasuđivanje Suda ne može primijeniti u ovom slučaju jer je u tim predmetima nesporno postojanje prava na naknadu za troškove naplate, a dvojbe suda koji je uputio zahtjev odnose se samo na utvrđivanje iznosa naknade.

56. S obzirom na prethodna razmatranja, smatram da članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 3. točku (a) te članak 6. stavke 1. i 2. Direktive 2011/7 treba tumačiti na način da im se ne protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da vjerovnik nema pravo na zakonske kamate na zakašnjelo plaćanje i naknadu za troškove naplate kada je dužnik podmirio vjerovnikovu tražbinu izjavom o prijeboju podnesenom nakon isteka razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru, koji ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je taj prijeboj postao moguć.

Zaključak

57. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem Sudu da na prethodno pitanje koje je uputio Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Općinski sud u Varšavi, Poljska) odgovori na sljedeći način:

Članak 3. stavak 1. i članak 3. stavak 3. točku (a) te članak 6. stavke 1. i 2. Direktive 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u poslovnim transakcijama

treba tumačiti na način da im se:

ne protivi nacionalno zakonodavstvo kojim se predviđa da vjerovnik nema pravo na zakonske kamate na zakašnjelo plaćanje i naknadu za troškove naplate kada je dužnik podmirio vjerovnikovu tražbinu izjavom o prijeboju podnesenom nakon isteka razdoblja plaćanja utvrđenog u ugovoru, koji ima retroaktivni učinak od trenutka u kojem je taj prijeboj postao moguć.

[28] Presude Česká pojišťovna (t. 25. i 26. i navedena sudska praksa) i BFF Finance Iberia (t. 36.). Prema mišljenju Suda, to utvrđenje opravdava tekst uvodne izjave 19. Direktive 2011/7 u skladu s kojim: „[t]roškovi naplate također bi trebali uključivati naplatu administrativnih troškova i naknadu internih troškova pretrpljenih zbog zakašnjelog plaćanja […]. Naknada u obliku fiksnog iznosa za cilj treba imati ograničavanje administrativnih i internih troškova vezanih uz naplatu.”